

Minner fra Skaltorp skole 1947-1954

Ved Kirsten Herrebrøden

Skoleforberedelsene begynte på sommeren 1947. Dette med å begynne på skolen var for meg et eventyr som jeg så frem til med stor forventning. Jeg hadde denne sommeren ofte besøkt ei jente som hadde gått på skolen i noen år. Hver gang jeg var der tok hun frem første bind av Nordahl Rolfsens lesebok og leste diktet som står på første side:

*Alt er skapt av deg o Gud,
ved din makt og på ditt bud.
Luft og lys og sjø og land,
fugl i luft og fisk i vann.
Blomst på eng og frukt og frø,
sol og regn og vind og snø.
Hver en ting av stort og smått
har du skat og skapt det godt.*

Etter noen besøk satt dette diktet som støpt, så jeg var da litt forberedt til å begynne på skolen. Så skulle det handles inn. Ransel, pennal osv. Ranselen var av papp og trukket med et grått vindstoff som skulle holde fuktighet ute. Dette er den eneste gangen jeg husker at det var fordel å være enebarn, så jeg fikk alt nytt og slapp å arve fra noen. Ranselen ble satt på et rom i 2. etg., men flere ganger om dagen var jeg oppe og så på dette vidunderet av en ransel. Jeg måtte hver gang åpne og lukte, og denne lukta husker jeg ennå.

Første skoledag

Så opprant den store dagen. Mamma skulle selvfølgelig følge meg. Jeg syklet på en liten rød sykkel og mamma på en vanlig damesykel. Skolen, som lå ca. 3 km fra hjemstedet mitt, var en hvitmalt toetasjes bygning. Dette var en liten gård med bryggerhus, fjøs, og et stort avlangt hus der det var gymsal og utedoer. Denne gården ble kalt for en klokkegård, for læreren i storskolen var klokker i kirken og hadde derfor rett til å bo på denne gården og ha inntekter av den. Men læreren bodde et annet sted, og derfor bodde pedellen fru Præsthus i 2. etg. Det var to klasserom. Ett for 1.-3. klasse, og ett for 4.-

7. klasse. Lærerværelset fungerte også som bibliotek og et skrekkens rom hvor helsesøster satte vaksiner. Så tilbake til første skoledag. Vi kom inn i et stort rom med pulter, kateter, skap og en nydelig svart vedovn. Så kom frøken, og for meg var hun verdens nydeligste dame. Hun het Inger Ellingsen, og det var noe guddommelig over henne, for hun hadde et mildt drag over ansiktet og midtskill, noe som øyeblikkelig fikk meg til å sammenligne henne med Jesus. De høye tankene jeg hadde om henne holdt på å bli forkludret senere på dagen da hun slo pekestokken i kateteret og skrek at jeg måtte sitte, men så kom jeg på hvor sint Jesus var da han ryddet tempelet, så sammenligningen passet allikevel. Jeg tror vi var ni elever i klassen. Allerede første dagen fikk jeg en bestevenninne. Hun het Tove og var fra en stor gård. Men første skoledag endte med tårer da en gutt i klassen kom bort og klemte meg. Han syntes vel jeg var et merkelig menneske, for han mente jo bare å være snill.

Nistemat og sukkergodt

Så fulgte de vanlige skoledagene. Mamma smurte alltid matpakken, og alltid var det geitost eller skinke. Jeg så at noen av de andre i klassen hadde sukker på maten og nevnte dette for mamma, men hun sa at da fikk man dårlige tenner, så det var ikke aktuelt. Likevel ble fristelsen for stor. Etter noen uker fikk jeg byttet til meg mat med sukker. Herlig! Hjemme var det forbud mot tyggegummi. Men takk og lov at flere ganger fant jeg tyggegummi klistret oppunder pultlokket på skolen, og denne ble i en fart puttet i matboksen min. Ingen måtte se det. At enkelte av elevene hadde tuberkulose på den tiden var jeg for ung til å tenke på.

Salmesang med vri

Vi startet alltid skoledagen med salmesang og bønn. Av en eller annen grunn husker jeg best nr. 25 i den gamle salmeboka «Herre Gud ditt dyre navn og ære» av Petter Dass. Der står det jo om høyenhall og dybendal, men jeg sang Høyendahl og Dypedal, for det var navn jeg kjente fra

Eidsberg. Det var antagelig derfor denne salmen fikk en ekstra plass i hjertet mitt. Ellers likte jeg kristendomstimene godt. Det var kjent stoff både fra hjemmet mitt, søndagsskolen og kirken. Ellers kan jeg ikke huske noen spesielle fag jeg likte ekstra godt. Jeg tror heller ikke jeg var spesielt flink i noe, men å være sammen med andre barn var fint.

Friminutt og skolevei

I friminuttene hoppet vi paradiskastet ball eller slo ball. Guttene kastet på stikka. Jeg la ikke

merke til noe mobbing i skolegården, men på skoleveien vet jeg at det skjedde. En gang fant vi på at vi skulle samle inn klær til ei jente i klassen. Det ble jo virkelig en form for mobbing da jenta skulle ta imot klespakkene neste dag. At ikke noen foreldre kunne stoppet oss. Ellers gikk mobbingen mer på erting enn fysiske trakasseringer. De første årene på skolen måtte jeg alltid gå med hjemmestrikkede strømper. Det var ingen vei utenom for vi hadde strikkesmaskin hjemme.

Skaltorp skole, 2. klasse I 1948

1. rekke fra v. Anne-Lise Grimsrud, Kirsten Lundestad
2. rekke fra v. Gerd Bjørnstad, Gunvor Løvholen, Solveig Borgenholt, Svanhild Nygård, Tove Uttisrud
3. rekke fra v. Fredrik Holm, Øyvind Skofteby, ukjent, Per Skullerud, Gunnar Kleven, Tor Tangeland
4. rekke fra v. Terje Hovland, Ottar Moseby, Olaf Karlsen.

Dette var jo bare få år etter krigen, så vi måtte være nøyesomme, og mye av klærne var omsydd. Men jeg kan aldri huske at jeg ble mobbet hverken for strømper eller for klærne. Skoleveien var som sagt ca 3 km. I sommerhalvåret kunne vi sykle, men på vinteren måtte vi bruke ski. Hvis det var sprengkaldt, ble vi kjørt med hest og slede. Foreldrene våre ble enige om en fordeling av kjøringen, for det var plass til mange barn i sleden. Dette var gøy. Av og til brukte vi sparkstøtting, da treddevi sparkene i hverandre og suste nedover

Oleabratta.

Juletefest

Juletefestene på skolen var noe vi gledet oss til i mange måneder. Ett år hadde jeg vært hjemme fra skolen i flere dager forut for juletefesten. En venninne kom innom og fortalte at jeg var tatt ut til å spille engel i Kristis juledrøm. Hun hadde også med seg manus, vinger av papp og en glorie til å ha på hodet. Spør om jeg var glad. Det ble en fin fest på alle måter.

Storskole

Da vi skulle begynne i 4. klasse måtte vi over i storskolen. Det var en stor overgang, for mammaerstatningen forsvant, lærerinnen altså. Men det gikk bra. Spesielt husker jeg timene i gymsalen vinterstid. Lærer Skullerud løp rundt i store beksømstøvler og blå lagerfrakk og instruerte oss. Jeg kan ikke huske hva vi elevene hadde på oss, men etter at den store blå buksa som vi sydde i håndarbeidstimene var ferdig, brukte vi alltid den. Håndarbeidstimene med Inger Fosse var alltid koselige, selv for en som ikke likte håndarbeid. Babyskjorta som jeg sydde, fant jeg ikke før mine egne barn skulle konfirmeres, og da var det litt seint.

Helsekontroll

Da helsesøster meldte sin ankomst til skolen, ble stemningen plutselig litt uhyggelig. Alle snakket om sprøyta som vi skulle ha år i tenkte på den, var det som om sprøytespissen ble flere meter lang. Med det samme helsesøstera trådte innenfor døra, kjente vi det på lukta. Uhyggelig! Personen hadde grå kjole og strømper, hvitt forkle og hvitt hodeplagg. Hele personen utstalte autoritet, og det var ingen som fant på å skrike eller sette seg til motverge. På den tiden visste vi godt hva tuberkulose, eller tæring som vi sa den gangen, kunne føre til. Vi kjente alle til en og annen som måtte tas ut av hjemmet og bli behandlet på et sanatorium. Så dette var ting vi innerst inne visste at vi måtte utstå.

Vinterøvelse

Jeg tror det var i 1952 at det var militær vinterøvelse i bygda. Dette var spennende, for soldatene skulle bo i telt innpå skoleområdet. En av fetterne mine var med der, og spør om jeg var stolt da han kom hjem til oss og hadde med kjendisen blant soldatene, nemlig en svær branne som var så sterk at han kunne bøye hestesko!

Gode skoleminner

Av og til så vi film. Mest populær var Vepsen Vims og Valdresfilmen. Jeg tenker alltid på disse stundene når jeg hører Valdresmarsjen av Johannes Hansen. Vi så også film om sildefisket med snurpenot. Men den filmen var ikke favoritt. Denne tida var en lykkelig tid, men det tenkte jeg ikke på da. I denne tidsepoken var det fremgang i landet på alle måter, selv om ikke oljeeventyret hadde begynt. Takk for denne tiden!

Sikringskost

Sikringskost var særdeles viktig under krigen, og at tran var et nødvendig «onde» er alle forfatterne våre enige om. Vi elever glemte stadig transkjea, men å prøve å jukse seg bort fra viktige A- og D-vitaminer kunne vi bare glemme. Lærerne gjennomskuet ethvert forsøk på tranfusk.

Som kan hende noen av leserne har fått med seg, var folkehelsen ganske bra under krigen med hjemmedyrkede grønnsaker, bærsanking i skogen, grovt mel, mye sild og null cola. Overvektige barn fantes nesten ikke.

